

L'experiment de l'ancoratge a l'aula

Replicar l'experiment clàssic de Tversky i Kahneman sobre el biaix d'ancoratge dividint la classe en dos grups amb ancoratges diferents i comparar els resultats en directe.

DURADA

55 min · 1 sessió

AGRUPAMENT

grup classe dividit en dues meitats

UNITAT 2

La presa de decisions econòmiques

MATERIALS

- Dues fulls diferents (Ancoratge Alt i Ancoratge Baix) impresos o com a formularis digitals separats
- Pissarra o panell gran per anotar els resultats de cada grup
- Calculadora o full de càlcul per traure medianes en directe
- Opcional: projector per mostrar el gràfic final amb les dues distribucions

ENCAIX CURRICULAR · Sabers A.2, A.5 · Comp. específiques CE2 · Comp. clau CPSAA, STEM, CC

Plantejament

En 1974 Amos Tversky i Daniel Kahneman van publicar a *Science* un dels experiments més famosos de la història de la psicologia cognitiva. Van demanar a dos grups de persones que estimaren el percentatge de països africans a l'ONU. Abans de respondre, feien girar una ruleta de números davant de cada participant: a un grup la ruleta es parava (amanyadament) en 10; a l'altre, en 65. Després els demanaven dues coses: que digueren si el percentatge real era major o menor que eixe número, i després que donaren la seua millor estimació.

El resultat va ser espectacular: la mediana de les estimacions del grup amb ancoratge baix va ser **25 %**; la del grup amb ancoratge alt, **45 %**. Un número obtingut amb una ruleta —que tots sabien que no tenia res a veure amb Àfrica— condicionava la resposta. Així va nàixer el concepte de **biaix d'ancoratge**.

Esta activitat replica l'experiment a l'aula. Els alumnes no són subjectes vulnerables: són alumnes de Batxillerat que acaben de llegir la unitat sobre biaixos cognitius. La sorpresa és comprovar que **el biaix opera igual encara que el coneguen**.

Objectius didàctics

- Comprovar empíricament, amb dades generades per la pròpia classe, que el biaix d'ancoratge opera de manera sistemàtica i previsible.
- Distingir entre conèixer un biaix i ser immune a ell (el Sistema 1 actua abans que el Sistema 2 el detecte).
- Connectar l'experiment amb decisions econòmiques reals: negociacions salarials, preus barrats, primeres ofertes immobiliàries, etiquetes de preus «recomanats».
- Practicar la lectura crítica de fonts i experiments clàssics d'economia del comportament.

Passos

- 1. Preparació prèvia (abans de la classe, 10 min).** El docent prepara dues versions del full-qüestionari, idèntiques excepte per l'ancoratge. Versió A (ancoratge baix): «Creus que el nombre d'empreses que hi ha actualment registrades a Espanya és major o menor que **500.000**? Dóna la teua millor estimació numèrica.» Versió B (ancoratge alt): la mateixa pregunta amb ancoratge en

6.000.000. (Dada real aproximada en 2024: ~3,4 M d'empreses actives segons el DIRCE de l'INE.) Poden usar-se altres preguntes verificables: longitud del Nil, altura de l'Everest, any de fundació d'una empresa famosa, etc.

2. **Repartiment a cegues (5 min).** Es divideix físicament la classe en dues meitats sense explicar per què. Es reparteixen els fulls alternant A i B (o per files) sense que vegem el del company. **No revelar encara** que hi ha dues versions distintes.
3. **Resposta individual (5 min).** Cada alumne respon primer a la pregunta «major o menor que [ancoratge]?» i després dóna la seua estimació numèrica. Treball individual, en silenci.
4. **Recollida i càlcul en directe (10 min).** El docent recull les respostes i calcula a la pissarra la **mediana** (no la mitjana: una mediana és més robusta a valors extrems) de cada grup. S'anoten els dos números, sense desvelar encara la trampa.
5. **Revelació i discussió (15 min).** Es mostra que ambdós grups responien a la mateixa pregunta amb ancoratges diferents. Si el resultat s'assembla al de Tversky-Kahneman —i sol assemblar-se—, la mediana del grup amb ancoratge alt serà clarament major. Es contrasten les dades amb l'experiment original.
6. **Debat guiat (10 min).** Tres preguntes per obrir discussió: *qui creia que estava sent racional en estimar?, en quines decisions reals això té conseqüències econòmiques?, què es podria fer per protegir-se de l'ancoratge?*
7. **Tancament individual (5 min).** Cada alumne escriu en una frase un exemple del món real on l'ancoratge afecta una decisió econòmica (negociar el sou, comprar un cotxe, fixar el lloguer, etc.).

Variants i extensions

- **Variant exprés (25 min):** fer només els passos 2-5 com a obertura de la sessió sobre biaixos, sense debat posterior.
- **Variant doble experiment (90 min):** replicar també l'**efecte framing** amb la pregunta de l'operació mèdica («90 % de supervivència» vs «10 % de mortalitat») i comparar els dos biaixos en la mateixa sessió.
- **Connexió amb la Unitat 3 (educació financera):** discutir com bancs i plataformes d'inversió usen ancoratges («depòsit tradicional 0,5 % vs el nostre fons 7,2 %») per vendre productes.
- **Connexió amb la Unitat 6 (mercats):** analitzar com les empreses usen preus de referència («PVP 79 €, el nostre preu 39 €») com a ancoratge sistemàtic.
- **Treball d'investigació:** parelles d'alumnes trien un altre experiment clàssic de Kahneman-Tversky (problema de Linda, problema dels taxis, problema asiàtic) i el repliquen en una altra classe del centre.

Criteris d'avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Comprensió del biaix d'ancoratge	Explica amb les seues paraules què va ocórrer i per què	30 %
Connexió amb l'economia real	L'exemple final aplica l'ancoratge a un context econòmic versemblant	30 %
Participació en el debat	Aporta arguments, no només opinions	20 %
Reflexió metacognitiva	Reconeix els seus propis biaixos sense defensa: «jo mateix vaig caure en l'ancoratge encara que acabava de llegir-ho»	20 %

Notes per al docent

- **Grandària mínima de mostra:** funciona raonablement bé a partir de 16-18 alumnes per grup. Amb grups menors l'efecte pot no aparèixer per pur soroll estadístic; convé avisar per endavant que **l'experiment pot fallar**, i això també és una lliçó de mètode (un sol experiment mai demostra res; els resultats sòlids vénen de la replicació).
- **No revelar la trampa fins al pas 5.** Si els alumnes sospiten, intentaran corregir la seua resposta i es contamina l'experiment.
- **Si el resultat falla:** discutir per què. Ancoratge massa extrem? Pregunta massa coneguda per ells? Mostra massa xicoteta? És una excel·lent ocasió per parlar de **disseny experimental** en ciències socials.
- **Convé calcular la mediana**, no la mitjana. Les respostes humanes a preguntes d'estimació numèrica contenen outliers extrems (algú escriurà «mil milions»). La mediana és més informativa.

Material obert de profedeeconomia.es · Llicència Creative Commons BY-NC-SA · Currículum LOMLOE